

*De ontdekking van het eiland. breytenbachiana* (2025)

Het essayboek, met een verwijzing naar *L'invention du désert* (1987) van de Algerijnse dichter Tahar Djaout, bundelt in een kwartet aantekeningen over aspecten van het werk van Breyten Breytenbach (1939-2024). In de 'breytenbachiana' is er aandacht voor *Breytenbach en de Lage Landen*: een uitgebreide tweespraak met H.C. ten Berge over de introductie van Breytenbach in de Nederlandse literatuur (meer bepaald in *Raster*), kronieken over connecties met Vlaamse literaire periodieken, over "crossmediale" relaties met werk van Henk van Woerden en over de bepalende impact van de groteske verhalenbundel *De boom achter de maan* (1973) op het vroege werk van Esther Jansma. Ook aan Breytenbach en Hugo Claus en aan een schrijversoptreden in Brugge (2004) wordt aandacht besteed.

In *Breytenbach en het verzet* zijn bespiegelingen gewijd aan aspecten van het oeuvre die tot vandaag geringe aandacht kregen: de toneeltekst *Will of a Rebel* van Ari Sitas en Hannchen Koornhof, opgevoerd in een regie van William Kentridge, verder het vertoog over het land van MOR in *The Middle World Quartet* en de militante antiapartheidspolitiek in de jaren zeventig en de ondergrondse verzetsorganisatie OKHELA. Daarnaast zijn er beschouwingen over de rol van H. van der Merwe Scholtz bij de vrijlating van Breytenbach uit de gevangenis in 1982 en over de beruchte zaak Berend Schuitema zoals verhaald door Conny Braam, in de jaren zeventig en tachtig voorzitter van de Anti Apartheid Beweging Nederland.

Notities over de pluriforme verbeelding van Afrika, het pan-Afrikaanse gedachtegoed en de betekenis van het vroegere slaveneiland L'Île de Gorée en het Gorée Institute in Senegal worden gepresenteerd in *Breytenbach en Afrika*. Het slotdeel is een verzameling van kanttekeningen bij het Imagine Africa-vertoog in Breytenbachs toespraken, lyriek en essayistisch proza. In samenspraak met Alwyn Roux worden aan de hand van het drie werelden-model van Karl Popper aanzetten gegeven voor een vooralsnog niet ondernomen studie van de Afrika-filosofie van Breytenbach.

Tot besluit komt de internationale beeldvorming aan bod in *Breytenbach in vertaling*, zoals nog niet eerder beschreven een verhaal uit het prozadebuut *Katastrofes* (1964) in een Nederlandse vertaling van Frans Kellendonk. Er is belangstelling voor de manier waarop Adriaan van Dis met de Afrikaanse bronteksten aan de slag ging. In tweespraken met Georges Lory en Krijn Peter Hesselink worden respectievelijk Franse en Nederlandse vertalingen voor het voetlicht gehaald. Met de oud-uitgever Joost Nijsen van Podium (Amsterdam), na Van Gennep en Meulenhoff lange tijd de Nederlandse uitgever van Breytenbach, is een vraaggesprek gevoerd.

De coda bevat een interview van de Zuid-Afrikaanse journalist Willem de Vries met Yves T'Sjoen over uitgangspunten voor en contouren van het Breytenbach-onderzoek. Aan het boek is bij wijze van in memoriam een postscriptum toegevoegd over het Graf van de Onbekende Dichter in Rotterdam.

Het werkschrift presenteert resultaten van transnationaal onderzoek naar het prismatische oeuvre van de Zuid-Afrikaanse schrijver. Ze zijn een aanvulling bij kronieken in *Kwintet*, over Breytenbach en de Lage Landen én politiek en poëzie, en bij bio- en bibliografische notities in de verzamelde impromptu's die het boek afsluiten. Ze zijn een uitbreiding van de marginalia in *Breyvier. Over taal, burgerschap en Breytenbach* (2023). Het merendeel van de bijdragen bestaat uit gedocumenteerde onderzoeksvragen en heuristische commentaren. Naast aanzetten voor voortgezette studie biedt *De ontdekking van het eiland* verrassende inzichten en verkennende beschouwingen. De veelzijdigheid van het oeuvre wordt belicht aan de hand van diverse insteken en geleid door een transnationale lens.